

עין יצחק

'פינת ההלכה' של ערב שבת

מאת מרן הראשון לציון

הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א

הרב הראשי לישראל ונשיא בית הדין הרבני הגדול
ובעל ה'ילקוט יוסף'



פר' אמור תשע"ז

כתיבה: הרב מרדכי גור | עריכה: הרב יצחק קורלנסקי

מנהגי ומעמי האבילות בימי ספירת העומר

תגלחת הזקן. וכך נוהגים כל בני התורה, וכל הבעלי-בתים שקובעים עיתים לתורה, לא מסתפרים ולא מתגלחים.

אך נפקא-מינה לאדם שעובד במקום מסויים, ובעל-הבית שלו אומר לו שכיון שמגיעים למקום זה אנשים נכבדים, אינו מוכן שלא יגלח זקנו, ואם לא יגלח - יפטר אותו, בכה"ג יכול לסמוך על דברי הרדב"ז.

כשמרן זצ"ל כיהן כרב הראשי לתל-אביב, היו הגבאים שם אנשים דתיים, אבל לא כל כך חזקים כמו בירושלים. אדם יכול היה להתפלל שלש תפילות בכל יום, להניח תפילין, ללכת לשיעורי-תורה, אך הלבושים לא היו כל כך... כך היה לפני חמישים שנה, זה היה המצב, והיו מתגלחים גם בימי העומר, אולם מרן זצ"ל לא היה אומר להם שום דבר, רק אמר לגבאי אחד, "אם אתה יכול להתגלח בערב שבת לכבוד שבת, עדיף", אך הוא לא רצה, ומרן הניח אותו, כי סמך על הרדב"ז שלא אסרו בגילוח הזקן, וסמך עליו בשתיקה. אולם לכתחילה מי שיבוא לשאול, יאמר לו שמרן השו"ע לא חילק בין גילוח הזקן לתספורת הראש.

ל"ג בעומר במוצ"ש

והשנה של"ג בעומר חל במוצאי שבת, אף שיש מי שמקיל להסתפר ולהתגלח כבר מיום שישי, מכל מקום, אין לספרדים ובני עדות המזרח הנוהגים איסור בתספורת עד ל"ד לעומר בבוקר להסתפר ולהתגלח ביום שישי, אלא אך ורק ביום שני ל"ד לעומר בבוקר.

שירים וואקאליים

במגן אברהם (סי' תצג) כתב שאסרו לריקודים ומחולות, מחמת האבילות, וכי עכשיו ירקוד וישמח?! ועל כן נהגו גם שלא לשמוע כלי שיר, וכל שירה המעוררת לריקודים ומחולות (עי' שו"ת אגרות משה (פיינשטיין) או"ח ח"א סי' קס"ו), והיינו כלי זמר וכן הקלטת כלי זמר, אבל שמיעת הקלטת שירה ווקאלית (שירה בפה, ללא כלי זמר) אין איסור, ולא מסתבר שע"ז יבוא לריקודים ומחולות, ואין לך בו אלא חידושו.

מתי מותר לשמוע שירים?

כשעורכים סעודת בר-מצוה בימי העומר, מותר להביא כלי שיר. וכן בסעודת ברית-מילה. וכן בפדיון הבן. וכן שמחת נישואין שנערכת בראש חודש אייר (עפ"י הוראת חכם), אפילו הספרדים פעמים שמקילים להם. כגון אם בא ספרדי להירשם לנישואין, ורשם

אנחנו נמצאים בימי ספירת העומר, בהם נוהגים מנהגי אבלות. לא מסתפרים, לא שומעים כלי שיר, ולא נושאים נשים כידוע.

הסיבה לכך, כי מובא בגמרא (יבמות דף סב) ששתיים עשר אלף זוגות תלמידים (24,000) היו לו לרבי עקיבא, וכולם מתו מפסח ועד עצרת. וכתבו הגאונים שקבלה בידם שמתו מפסח ועד פרוס עצרת, דהיינו יום ל"ג בעומר, אם כי ביום ל"ד בעומר עדיין מתו עוד קצת, ולכן אצל האשכנזים מתחתנים כבר ביום ל"ג בעומר, כי הולכים אחר הרוב, אך אצל הספרדים נוהגים מנהגי אבלות עד יום ל"ד בעומר בבוקר, ש'מקצת היום ככולו', כיון שכבר הנץ החמה, קצת היום ככולו.

אם נעשה חשבון על תקופה קצרה זו בה מתו עשרים וארבע אלף תלמידים, ורק בימי החול, אפשר להבין שלמעלה מאלף הלוויות של תלמידי חכמים נערכו בכל יום, עד כדי שהיה העולם שמם מתורה, עד שירד רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום, והעמיד חמשה תלמידים, רבי מאיר ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, ומאותם חמשה תלמידים יש לנו תורה היום. כל מה שהיתה התורה מעשרים וארבע אלף, שלא ניתן אפשר לתאר מה הם היו, וכמה תורה היתה להם, והיה העולם שמם מתורה, וכל זה בגלל שלא נהגו כבוד זה בזה.

לא כתוב שביזו זה את זה, או קיללו זה את זה או שהשיאו זה את זה, אלא "שלא נהגו כבוד זה בזה". הייתה להם כמין קנאה מוסתרת, ולכן אף אחד לא כיבד את השני, כל אחד דאג רק לעצמו, ולא כיבד את חברו.

כתוב "הרבה למדתי מרבותי ומחברי יותר מרבותי". אדם שיש לו חברותא ודן עמו בכל מיני נושאים, מביא לו ראייה מכאן וראייה משם, וע"י כך מתבררת שמועתו, ועל כן צריך לכבד את חברו, והם לא נהגו כבוד זה בזה ומתו, ולכן אנחנו נוהגים מנהגי אבלות, לא מסתפרים ולא מתגלחים וכו'.

האם נזרו על גילוח הזקן?

הרדב"ז כתב שכל התקנה שלא להסתפר היתה על תספורת הראש, אך על גילוח הזקן, מי דיבר על כך בכלל?! לא היו מגלחים כמו בימינו, ולכן לא היתה להם גזירה על הזקן. ולפי דבריו מותר לגלח זקנו בימי ספירת העומר, אבל בדברי השו"ע ושאר האחרונים לא מובא חילוק זה ו"אין מסתפרים" היינו בין תספורת הראש ובין



הנשואין חשב שהוא אשכנזי, והיש אשכנזים שמקילים בראש חודש אייר, והזמין אולם וכו', וכעת אומר לו החכם: "אתה ספרדי, אסור לך! כי רק הרמ"א התיר בר"ח אייר, ואנחנו הספרדים מחמימים", ברם, בהפסד מרובה מותר לערוך את החתונה, ועם כלי שיר. וכן בשבע ברכות מותר.

סיום מסכת

כמו כן מי שעורך סעודת בר-מצוה לבנו, שלא בזמנו, כגון שנולד בחול המועד, ועשה אם יביא משהו שיעשה שם סיום מסכת, מותר לשמוע שירים. וכמובן שעדיף שחתן הבר-מצוה יעשה סיום מסכת ואז מותר לשמוע נגינה. אך ילמד מסכת קלה, כגון מגילה וכיו"ב, ולא יתן לו מסכת קשה כמו בבא קמא, בבא מציעא, האריך הוא יבין!?

השתתפתי פעם בשמחת בר-מצוה, ואבי החתן סיפר לי שהבן שלו סיים את כל הש"ס, אך אני לא התפעלתי מכך, הוא בסך הכל גרס וגרס, וכי זה חכמה!?! עיקר התורה שלנו זה הלימוד בהבנה. ואם ילמד את בנו לגרוס בלי להבין, ומתפאר בעצמו 'איזה כבוד גדול'. ולכן צריך לתת לו ללמוד מסכת קצרה, וכחצי שנה קודם יקח תלמיד חכם שילמד עימו לאט לאט מסכת מגילה, או מסכת הוריות, שהיא מסכת קצרה מאד, 14 דף.

מרוץ זצ"ל היה בכור ובכל ערב פסח היה רגיל לסיים מסכת. שנה אחת היה טרוד באיזה ענינים, ושכח לסיים מסכת. אחרי בדיקת חמוץ התקשר אלי לשאול אותי האם סיימתי מסכת, כי גם אני הייתי מסיים בשביל בני הבכור הי"ו, וקרא לי לביתו, ובתוך מספר שעות סיימנו מסכת הוריות, גמרא עם פרש"י ותוספות. מי שעדיין לא למד זה יותר קשה, אבל בחזרה, פעם שניה ושלישית וכו' זה כבר קל. ובסיום מסכת מותר להביא תזמורות. וכל זה משום האבלות על תלמידי רבי עקיבא.

"והיה העולם שמם"

יש לנו הלכה בשו"ע (יו"ד סי' שצ"ד ס"ו) שכל מי שאינו מתאבל כמו שציוו חכמים, הרי זה אכזרי, אלא יפחד וידאג ויפשפש במעשיו



ויחזור בתשובה. מידת עם ישראל "רחמנים, ביישנים, גומלי חסדים", ומי שאינו מתאבל על מתו הרי זה אכזרי. מה, אתה לא עושה חשבון נפש?! "והחי יתן אל ליבו" (איוב א כא). אחד מבני החבורה שמת, תדאג כל החבורה כולה (שבת ק"ה, שו"ע יו"ד שם ס"ה).

ומאיך, מבואר בשו"ע (שם ס"א וכן בסי' שצ"א) שאין להתאבל על המת יותר מדי. ואם כי תמיד יש זכרונות, אבל לבכות ולהתאבל ולהספיד הוא עד ל' יום ועד י"ב חודש. ואם מתאבל גם אח"כ, כתוב בגמ' (מו"ק כז: ובשו"ע (שם) שעל מת אחר הוא בוכה, ח"ו. ומצינו אצל דוד המלך (שמואל ב, יב טז-כג) שכשהיה בנו חולה, היה יושב על הארץ ובוכה ומתפלל להקב"ה, וכיון שמת בנו, תיכף קם, החליף שמלותיו ורחץ וכו', כי "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה". הקב"ה הוא דיין האמת, "ה' נתן וה' לקח".

והנה במקרה של תלמידי רבי עקיבא, כבר עברו מאז למעלה מאלפיים שנה, ועדיין מתאבלים בכל מיני דברים, ויש להבין האריך באמת מותר, הרי יותר מ"ב חודש זה מאד חמור!?! אלא שהאבילות שבימי העומר, אינה אבילות על גופות אותם 24,000 התלמידים שמתו, אלא שבפטירתם היה העולם שמם מן התורה. אם יש לנו היום תורה, וב"ה יש הרבה תורה, זה בזכות חמשת רבותינו שבדרום, שאצלם ירד רבי עקיבא ולימדם. ואילו היו נשארים כל תלמידי רבי עקיבא, וכי ניתן לתאר כמה תורה היתה בעם ישראל!?! ועל תורה זו שחסרה מן העולם, על כך האבילות, ולאבילות כזו אין גבול.

וזה מוסר השכל, בפרט לבני הישיבות והאברכים, וכ"ש לבעלי-בתים, לנהוג כבוד זה בזה. לא להתלונן למה הוא קיבל תפקיד כזה ואני לא!?! למה הוא נעשה דיין ואני לא, הרי בישיבה הייתי יותר ממנו!?! הכל מאיתנו יתברך. וכי אין לך אמונה בהקב"ה!?! אתה חושב שהכל תלוי ב'קשרים'!?! זה לא תלוי בזה כלל, אלא הכל מהקב"ה. ובגמ' (ברכות נח ע"א) מבואר שאפילו חופרי הבורות משמים ממנים אותם. גם את זה קבע הקב"ה. מי שיש לו אמונה בהקב"ה, אינו מקנא בחבירו. הוא יודע שהכל נגזר ונקבע למעלה.

"שאלו שלום ירושלים"

דברים שהשמיע מרן הראשון לצ"ח שלי"מ א בהתאסף ראשי עם יחד שבמי ישראל במעמד 'הקבלת פני רבו' שהתקיימה ב'בריכת הסולמן' בירושלים – חג הסוכות תשע"ז

למוסלמים, לנוצרים. איך אפשר להתכחש למציאות!?! כאן בסמוך, בהר הבית, בהר המוריה, נתגלה הקדוש-ברוך-הוא לאברהם אבינו ואמר לו שיעקוד את יצחק בנו. במקום זה היתה עקידת יצחק, במקום זה נבנה בית המקדש. לפני אלפי שנים. הם מתעלמים מכל זה. הם באים להוכיח לנו, רבותי, שמה שכתוב בהלכה זה נכון. הלכה היא: "עשיו שונא ליעקב".

שום דבר לא מזיז אותם מהדעות הקדומות האלו שכביכול ירושלים אינה שייכת לעם ישראל. אז למי שייכת ירושלים אם לא לעם ישראל!?! "שאלו שלום ירושלים". ירושלים שייכת לנו! צריכים להוקיע את כל מה שמזדברים במקומות האלו! ומה שבאים לכאן, אדרבה, זה מה שמחזק את אחיזתינו כאן בעיר הקודש ירושלים".

"אנחנו נמצאים עכשיו למרגלות העיר ירושלים העתיקה. אנחנו זוכים עכשיו לקיים זכר למצוות 'עליה לרגל'. רב האי גאון, שהיה לפני כאלף שנים, היה עולה לרגל ומקיף את הר הזיתים בהושענא-רבא שבע פעמים, כמו שמספר ב'ספר חסידים'.

הגאון הנודע ביהודה' בספרו 'צל"ח' הוכיח שכבר בזמן התלמוד, מיד לאחר חורבן בית-המקדש, במשך שנים רבות, עם ישראל היה מקיים את המצוה זכר לעליה לרגל, למרות שבית המקדש חרב ולא היתה סיבה להביא קרבנות, אף-על-פי-כן היו עולים זכר למצוות עליה לרגל (ועי' ר"ן תענית י ע"א, מהר"ץ חיות נדרים כ"ג ע"א). גם אנחנו זוכים עכשיו לקיים מצווה זו לעלות לרגל, למרגלות ירושלים.

לצערנו, אנחנו שומעים עכשיו קולות מחוץ-לארץ שירושלים אינה שייכת לעם ישראל, אלא היא שייכת חס-ושלום

'פינת ההלכה' של מרן הראשון לציון שליט"א משודרת בכל יום שישי בשעה 15:40 ברשת 'מורשת' ניתן להאזין גם בקו 'בית יצחק', טל': 0772-660-880 בשידור חי וחוזר הגליון יוצא ע"י כולל 'שערי רחמים' תל ציון לקבלת הגליון במייל: Moti0507497878@gmail.com להקדשות והנצחות, ניתן לפנות: 05271-45-685 | קבלה מוכרת לצרכי מס לפי סעיף 46 ניתן לתרום בכ. אשראי בעמדות 'קהילות' ובטל' 073-2757000 (מספר קופה: 4497)

להצלחת יהודה חיים בן יהודית. לרפואת מזל בת אסתר, שמחה בת מזל. לעילוי נשמת עזרא בן רחל, חיים בן מסעודה

